

САНОАТ МАХСУЛОТЛАРИ РАКОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШ ЙУЛЛАРИ

Флора Абдиева Ботир қизи

Тошкент Давлат Иқтисодиёт Университети

таянч докторанти

Аннотация: Ушбу мақолада саноат тармоқларида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг рақобатбардошлигини ошириш борасидаги чора тадбирлар ва тадбиркорнинг бошқарувга ёндашуви ёритиб берилган.

Калит сузлар: рақобат, иқтисодиёт, модернизация, диверсификация, ишлаб чиқариш.

Ўзбекистон иқтисодиётининг изчил ва барқарор ривожланишини таъминлашда келгуси давр учун пухта ва ҳар томонлама асосланган чора тадбирлар, муҳим вазифа ва йўналишлар, турли даражалардаги иқтисодий тараққиёт дастурларнинг ишлаб чиқиши ва аниқ белгилаб олиниши муваффақият гарови ҳисобланади. Айни пайтда, босиб ўтилган йўл — олдинги даврдаги эришилган ютуқ ва натижаларни танқидий баҳолаш орқали тегишли хулосалар чиқариш, улар асосида ижтимоий-иқтисодий ривожланиш дастурларини янада такомиллаштириб бориш ҳам муҳим принципиал аҳамият касб этади.

Ушбу қоида айниқса ҳозирги пандемия шароитида янада долзарб бўлиб бормоқда. Чунки, COVID-19 бутунжаҳон пандемияси нафақат ижтимоий барқарор ўсиш суръатларининг сақланиб қолишини балки танланган мустақил тараққиёт йўлимиз ва унга мувофиқ амалга оширилаётган иқтисодий сиёсатимизнинг нечоғлик туғри эканлиги яна бир бор ўз тасдиғини топмоқда. Жакон бозорида тенг рақобатлаша оладиган ва кейинги босқичда иқтисодий ўсишнинг, иқтисодиётни янада модернизация ва диверсификация қилишнинг локомотивига айланиши мумкин бўлган тармоқ ва корхоналарни жадал

ривожлантириш ҳамда аниқ йўналтирилган ҳолда қўллаб-қувватлашни таъминлаш зарур. Шу ўринда ишлаб чиқаришни ташкил этиб аҳолини иш билан таъминлаб иқтисодиётнинг ривожланиши учун ўз хиссасини қўшиб келаётган тадбиркорларимизнинг ўрни бекиёсдир.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг тадбиркорлар билан бўлиб ўтган очиқ мулоқатида уларни муносиб эътироф этган: "Бизда қурувчи, маданият, таълим каби соҳа вакиллари учун фахрий унвонлар мавжуд. Лекин, Янги Ўзбекистон пойдеворини яратишга энг катта ҳисса қўшиб келаётган заҳматкаш тадбиркорларнинг эътибордан четда қолгани адолатдан эмас.

Шу боис, кўп иш ўринлари яратган, бизнеснинг янги йўналишларини йўлга қўйган, ўз соҳасида инновация ва ислохотлар қилган ва эл-юрт орасида обрў топган бизнес вакиллари муносиб эътироф этиш учун **“Ўзбекистонда хизмат кўрсатган тадбиркор”** фахрий унвонини таъсис этишни таклиф қиламан".[3]

Ўзбекистон Республикасида амалга оширилаётган ислохотларнинг туб мақсади мамлакат иқтисодиётини барқарор ва жадал ривожлантириш эвазига аҳолининг турмуш даражасини ошириш, уларга муносиб ҳаёт даражасини яратишга қаратилган. Ушбу мақсадни самарали амалга оширишда мамлакат иқтисодиётида мавжуд саноат маҳсулотларининг сифатига, уларнинг рақобатбардошлигига боғлиқ. Бозор шароитида ҳар бир корхонанинг тақдири у ишлаб чиқараётган маҳсулот ёки хизматга бўлган талаб ва таклиф даражасига боғлиқ. Корхонада ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ёки хизматга талаб қанча катта бўлса, корхона ривожланиши учун имконият шунчалик катта бўлади. Аксинча, бозорда талаб мавжуд бўлмаган маҳсулот ёки хизматни ишлаб чиқарган корхона синади. Чунки унинг маҳсулоти ёки хизматига талаб бўлмаганлиги туфайли сотилмайди. Маҳсулотга талаб бўлган тақдирда уни ишлаб чиқариш билан боғлиқ бошқа масалалар муътадил ечимини топиши керак. Жумладан мавжуд талабни қондириш учун қанча миқдорда маҳсулот ишлаб чиқариш керак, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг нархи қанча бўлади, корхона фойда олиш учун маҳсулотнинг таннархи қанчага тушиши керак?

Ушбу масалаларни ечиш учун корхонанинг куввати етарлими, унинг технологияси бозордаги талаб мавжуд махсулотни чиқара оладими? Бу масалаларни туғри ҳал этмасдан бозор шароитида саноат корхоналари махсулотларининг муваффақиятли ракоботбардошлигини таъминлаш мумкин эмас.

Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётини ривожлантиришда саноат махсулотлари сифатига ва ракоботбардошлигига алоҳида эътибор қаратди. Мамлакат иқтисодий сиёсатининг бош йўналиши иқтисодиётда бозор муносабатларини таркиб топтириш қилиб белгиланди. Иқтисодиётни бозор муносабатлари асосида ташкил этиш ва ривожлантириш кўплаб мураккаб масалаларни ечимини топишни талаб қилди. Жумладан, иқтисодиётни бозор талаблари асосида ривожлантиришда Ўзбекистон Республикасининг ўзига хос томонлари ва мавжуд имкониятларини пухта ўйлаб, ҳар томонлама асослаб энг мақбул стратегия яратиш лозим бўлди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан мамлакат иқтисодиётини ислох қилиш ва ривожлантириш учун “2022 — 2026 ЙИЛЛАРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИНГ ТАРАҚҚИЁТ СТРАТЕГИЯСИ ТЎҒРИСИДА” ги 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сон фармони қабул қилинди. Ушбу стратегия еттита устувор йўналишларда уз аксини топди.

Бу еттита йўналишлар мамлакатимиздаги ижтимоий ва иқтисодий жараёнларни қамраб олган. Учинчи устувор йўналиш **“Миллий иқтисодиётни жадал ривожлантириш ва юқори ўсиш суръатларини таъминлаш”** деб номланиб, унда ишлаб чиқарилаётган саноат махсулотларининг ракобатдошлигини оширишни таъминлаш учун иқтисодиётни таркибий ўзгартириш жараёнларини чуқурлаштириш сиёсатини давом эттириш, иқтисодиётимизни таркибий ўзгартириш ва диверсификация қилиш бўйича қилиниши лозим бўлган ишлар, қабул қилинган тармоқ дастурларини қайта куриб чиқиш, уларга тузатишлар киритиш ва жадал амалга ошириш бўйича қушимча чора-тадбирлар кўринишида эътиборга олинishi лозим бўлган жиҳатлар белгилаб берилди.

Бозор иқтисодиётида корхона учун энг мухими мамлакат иқтисодиётида шаклланган ўртача фойда миқдорини олиш ҳисобланади. Иқтисодий субъектлар ҳар йили ўз фаолиятларини фойда билан якунлаши учун бозор шароитида жуда кўплаб иқтисодий, ташкилий масалаларни ҳал этишлари зарур бўлади. Мамлакат иқтисодиётида ишлаб чиқарилаётган ҳар бир саноат маҳсулотларининг юқори сифати ва рақобатбардошлиги мамлакат макроиқтисодиётини жадал ва барқарор ривожланишига олиб келади. Бозор иқтисодиёти шароитида нархнинг эркинлашуви, ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг аниқ харидорининг бўлмаслиги, ишлаб чиқариш учун зарур ресурсларни олишда рақобатнинг кучлилиги катор муаммоларни келтириб чиқаради.

Юқоридаги масалалар қайси корхонада энг муътадил ечилса ўша корхонада рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришда самарадорлик юқори бўлади. Шу сабабли маҳсулот ишлаб чиқаришда самарадорликни оширишга олиб келувчи барча омиллар чуқур таҳлил қилиниши ва ўз вақтида тегишли қарорлар қабул қилиниши лозим. Ҳар бир имкониятни маълум даврда чуқур ўрганиш керакли натижаларни беради. Шу сабабли саноат маҳсулотлари рақобатбардошлигини оширишнинг асосий йўналишлари иқтисодиётнинг энг долзарб масалаларидан биридир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022 — 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида” ги ПФ-60-сон фармони www.lex.uz
2. А.Ортиков. Саноат иқтисоди. Дарслик. Т.: ТДИУ, 2009. 236 б.
3. <https://review.uz/oz/post/prezident-shavkat-mirziyoyevning-tadbirkorlar-bilan-muloqatidan-asosiylari>. 22.08.2022 йил